

Anmeldelser

Man er ikke rigtig tryk ved den

af Niels Krabbe

Kjeld Søren Overgaard og Finn Roar: *Træk af den vestlige verdens musik. Fra gregoriansk sang til rock. Musikhistorisk Håndbog*. Edition Wilhelm Hansen, 1979. 431 sider, kr. 164,15.

Bogen er ifølge forordet en udvidet og revideret udgave af K. S. Overgaard *Den vestlige verdens musik* fra 1963. Om der i denne lille – men væsentlige – ændring af titlen (nemlig tilføjes af ordene »Træk af«) ligger en ny erkendelse hos forfatterne skal jeg ikke kunne udtale mig om; der er i det følgende ikke foretaget nogen sammenligning med den oprindelige version. Dog er det af flere grunde tydeligt, at det afsluttende kapitel om »Den rytmiske improvisationsmusik« er helt nyt. Af ukendte årsager har bogen været undervejs i fire år, idet forordet er dateret 1975. De sidste fem års udvikling inden for selve musikken og ikke mindst de sidste fem års diskussion af mere teoretisk art om musikkens funktion og musikhistorieskrivningens mål må således af gode grunde lades ude af betragtning – beklageligvis.

Formålet med bogen er at »danne grundlag for undervisningen i musikhistorie og give baggrund for værkgenngang på seminarier, gymnasier, HF-kurser, højskoler, i aftenskoler og ved andre skoleformer, der modtager elever med meget forskellige forudsætninger«. Der er altså tale om en lærebog, og ingen skal benægte at der er behov for en musikhistorisk lærebog på dansk. Siden 1936 har Poul Hamburgers berømte musikhistorie været så godt som enerådende på dette felt, og til trods for bogens talrige fortrin og Hamburgers førstehåndsskendskab til store dele af stoffet har man længe savnet en afløser.

Der er heller næppe tvivl om, at forfatteren både i sin disposition og i dele af bogen bygger på Hamburgers musikhistorie.

Det er alene på denne baggrund *Træk af den vestlige verdens musik* kan vurderes: som en stil- og formhistorisk fremstilling, omfattende musikken fra den gregorianske sang til 70'ernes rockmusik; altså i sit udgangspunkt ikke væsentlig anderledes

end talrige, især engelske, musikhistorier af et vist populært og pædagogisk tilsnit. Man skal ikke vente at finde forsøg på nye indfaldsvinkler, endsige nye tolkninger af det i forvejen kendte; alene det forhold at kompositionsmusikken og den rytmiske musik behandles helt adskilt – sågar formentlig af hver sin forfatter – understreger, at alt er ved det gamle.

Spørgsmålet er så, om det er en sådan musikhistorie, der er behov for som grundbog for musikhistorieundervisningen i de anførte skoleformer; om det fortsat er rimeligt at docere musikhistorie som de musikalske stilarters og formers historie; om de velkendte Adler'ske epokebetegnelser som barok, klassik, romantik osv. blot skal videregives til kommende slægtled uden videre; om musikkens historie i al evighed skal beskrives gennem en kort karakteristik af et væld af enkelte komponisters værker; om endemålet for vores beskæftigelse med musik også fremover skal være en så forfinet og minutøs kortlægning af musikkens stil som muligt, altså om vi fortsat skal bringes til at tro på, at ethvert musikværk er skrevet for at vise et bestemt stadie i en stilhistorisk udvikling.

Naturligvis bør det ikke være sådan, og formentlig er det heller ikke sådan. Men det, man kunne frygte, var, at pædager og andre musikformidlere i erkendelse af utilstrækkeligheden i denne måde at beskrive musikken på, helt lader den historiske side af sagen ude af betragtning; at alternativet til den stil- og formhistoriske tradition ikke bliver en anden slags historie, men derimod ingen historie. Så er det sidste næsten værre end det første. En historieløs musikformidling er det dårligst tænkelige værn mod det pres som musikken er udsat for, både som fag og som fænomen.

Bogen er disponeret klart og overskueligt – næsten skematisk: syv hovedkapitler, de seks af dem med de velkendte epokebetegnelser som overskrift (middelalder, renaissance, barok, wienerklassik, romantik, modernisme(?)), det syvende med titlen »Den rytmiske improvisationsmusik«; hvert af disse syv kapitler indledes med en oversigt over epokens »samfundsforhold og kultur«, så følger selve den stilhistoriske beretning, herefter kommer et afsnit om Danmark og endelig afsluttes kapitlet med en række biografier over de i det pågældende kapitel omtalte personer. Denne ide med at bringe biografier og værkoversigter i selvstændig leksikalisk opstilling er god og bevirker at teksten ikke tynges af de sædvanlige endeløse opremssninger af værker og levnedsløb. Derimod er det vanskeligere at se rimeligheden i den gennemførte tredeling af det enkelte kapitel: samfundsforhold og kultur, det stilhistoriske, Danmark. Ingen vil modsige det synspunkt, der fremføres i

forordet, at »det ikke er uvæsentligt for forståelsen af en tidsalders musik at den betragtes i relation til de øvrige kulturelle foreteelser og politisk-historiske begivenheder«. Imidlertid er det netop en af hovedindvendingerne mod bogen at »relationen« ikke berøres: fordi man først bringer en oversigt over samfundsforholdene i en given periode og derefter en analyse af dens musik har man jo intet sagt om relationen mellem musik og samfund. I virkeligheden svarer disse iøvrigt i mange måder klare og rammende indledningsafsnit blot til det, der i tidligere tiders historiebøger stod »med småt« – lidt ekstra kolorit på hovedteksten.

Bogen er forsynet med en række illustrationer og talrige nodeeksempler. Også her er der en mærkbar forskel på det, der formodes at være de to forfatters bidrag. I de seks kapitler om kompositionsmusikken er billedmaterialet velvalgt og supplerer teksten på en god måde; man har i meget høj grad undgået de velkendte billeder, som ses i enhver musikhistorie; i stedet har man lagt vægt på at finde billeder specielt fra arkitektur og malerkunst til belysning af musikkens stilistiske karakteristika. I det afsluttende kapitel om den rytmiske musik, derimod, er billedmaterialet ret uinteressant, idet det næsten udelukkende består af nærbilleder af førende musikere. For nodeeksemplernes vedkommende gør en anden forskel sig gældende. I kapitlerne om kompositionsmusikken bringes nodeeksemplerne som regel ret umotiveret; ingen bliver rigtig klar over, hvorfor netop dette eksempel er valgt. »I denne symfoni har jeg (uden overdrivelse) lagt hele min sjæl«, sagde Tjaikovskij om sin sidste symfoni »Pathétique« – hedder det som tekst under fem temaer fra Tjaikovskijs 6. symfoni Eller: »To kendte stykker fra Glucks opera »Orfeus og Euridice«. Øverst de salige ånders dans og nederst Orfeus' berømte klagesang«; hvad eksemplerne iøvrigt skal vise fremgår ikke – og ydermere er teksten på tysk (»Ach ich habe sie verloren...«!). Anderledes med nodeeksemplerne i det rytmiske kapitel. Her er næsten alle eksemplerne valgt for at vise noget ganske bestemt: en »rytmisk« udformning af et kendt populær-tema; en speciel harmonisk effekt, som udanalyseres i teksten; en »blå« farvning hos John Coltrane o.lig. Selvom man kan frygte at forklaringen til disse nodeeksempler undertiden forudsætter større musikteoretisk indsigt end bogens målgruppe må formodes at have, kan man dog klart se, hvad meningen med de valgte eksempler er.

En liste over ordforklaringer, en tidstavle samt en litteraturliste afslutter bogen. Litteraturlisten er ikke rigtig til at blive klog på; den ligner et tilsyneladende helt tilfældigt udpluk af

danske og udenlandske titler. Under rubrikken »Musikhistorie i almindelighed« finder vi Emilius Bangert, *Gudstjenestemusik*, Kbh. 1944, Rudolf Simonsen, *Musikhistoriske Hovedstrømninger*, Kbh. 1930 og Wörner, *Geschichte der Musik*, Göttingen 1961, men ikke f.eks. senere udgaver af Wörner eller Lang, *Music in Western Civilisation*. Under »Romantikken« står opført Einstein, *Die Romantik in der Musik*, München 1950, C. Skou, *Andreas Peter Berggreen*, Kbh. 1895, men ikke Knepler, *Musikgeschichte des XIX. Jahrhunderts*. Og sådan kunne man blive ved. Som litteraturvejledning for interesse-rede elever er en sådan litteraturliste uanvendelig.

Som det fremgår må der rejses en række væsentlige indvendinger mod bogen, både af principiel art og af mere detaljeret art. Som musikhistorisk håndbog kan den kun anvendes, hvis man enten ser bort fra disse indvendinger eller bruger teksten som udgangspunkt for en problematiserende og stærkt begrebsudvidende diskussion om sider af den vestlige verdens musik.

Reggae i Babylon

af Sven Fenger

Syphilia Morgenstjerne: *Reggae. I fritt fall fra Babylon mot Jamaicas indre*. Eget forlag.

Dette er den første norske - og skandinaviske - bog om reggae-musikken på Jamaica. Og som sådan må den også interessere et bredt dansk publikum bestående af musikpædagoger, musikudøvere og alle de andre, som hverken er det ene eller andet, men som er vågne overfor, hvad der rører sig på musikscenen lige nu. For der er ingen tvivl om, at reggae-musikken her i Danmark for alvor er ved at blive udbredt, både i sin oprindelige form, og i en speciel dansk - europæisk udgave. Det kan direkte aflæses af pladesalgs-statistikker; af det antal koncertgængere, der fyldte Forum i København (intet mindre) ved Bob Marley-koncerten i juni dette år; og af den forholdsvist brede omtale, musikken får i de mere progressive musikudsendelser i radioen.